

ARTICOLUL – DE LA MORFEM LA DETERMINANT

0. În 1940 Sextil Pușcariu remarcă în lucrarea sa *Limba română*:

„Gramatica învățată în școli ne-a familiarizat cu noțiuni care nu se potrivesc cu concepțiile moderne lingvistice și ne-a învățat să aplicăm limbii noastre reguli valabile pentru structura altor limbi” (Pușcariu 1976, p. 15).

După mai bine de 50 de ani, două tratate fundamentale (GALR și GBLR), editate sub egida *Academiei Române*, par să se revendice de la o necesitate similară, și anume aceea a sincronizării cu direcțiile moderne în cercetarea gramaticală, în special cu cele ale gramaticilor generative, fiind foarte frecvente, de altfel, mai ales în GBLR, delimitările explicite și apăsate de ceea ce este considerat a fi „tradiția gramaticală românească”. Dacă oportunitatea unui atare demers este incontestabilă, rămân de validat două aspecte fundamentale, pe care ni le asumăm ca premise ale cercetării de față: mai întâi, dacă unele dintre „inovațiile” propuse la nivelul conceptelor și al terminologiei reprezintă, în mod real, o reinterpretare din perspectivă moderne sau sunt, cel puțin uneori, o re-descoperire, dinspre gramaticile altor limbi, a ceea ce propria „tradiție” deja demonstrase; apoi – și chiar mai important –, dacă noile „reguli”, preluate cu precădere din gramaticile anglo-saxone și, deci, demonstrate și „valabile pentru structura altor limbi”, cum scria Pușcariu, sunt coerente/aplicabile în specificitatea limbii române.

Dintre diferențele „semnificative” față de tradiția gramaticală și, în parte, chiar în raport cu GALR, se remarcă abordarea din GBLR a grupului nominal și, în special, a *articolului*:

„În privința articolului, în cartea de față, se pledează, ca și în GALR, dar *contrar tradiției*, pentru **neseepararea unei clase lexico-gramaticale autonome a articolului**, dar, în același timp *însă*, se pledează pentru **autonomia funcțional-sintactică a acestuia**, deci pentru includerea lui, cu funcție sintactică distinctă de Det(erminant), în organizarea unui GN” [GBLR, p. IX – subl. n., D.C.].

Problematica articolului reprezintă, astfel, un exemplu major de „noutate” revendicată de GBLR: pe de o parte, articolul nu mai constituie o clasă lexico-gramaticală, fiind considerat morfem gramatical, iar, pe de altă parte, este analizat ca funcție sintactică autonomă.

Din perspectiva inovației, respectiv a coerenței/aplicabilității, o atare redefinire implică unele precizări și observații.

1. Articolul ca morfem

1.1. Raportat la „tradiția gramaticală”, statutul articolului de morfem, iar nu de parte de vorbire constituie o „noutate” doar în măsura în care o atare tradiție se li-

mitează exclusiv la ediția anterioară a gramaticii academice (GLR) și la manualele școlare. Or, cercetarea gramaticală românească nu poate fi astfel redusă, iar orice reformulare să fie asumată, ca modernitate, dinspre recentele gramatici anglo-saxone. Odată cu recunoașterea *categoriei gramaticale a determinării* (Diaconescu 1970, Manoliu Manea 1977, Guțu Romalo 1968, Coja 1983, Pană Dindelegan 1992 etc. – și credem că astfel de nume aparțin, în mod categoric, tradiției gramaticale românești), articolul era, implicit, scos din inventarul claselor de cuvinte, ca aparținând clasei morfemelor exclusiv gramaticale, iar asta cu mult înainte de apariția tratatelor academice. În contextul de față, ne rezumăm la a revedea, selectiv, câteva din considerațiile lui Pușcariu referitoare la articol¹.

Astfel, inventarul morfemelor din limba română cuprinde articolul, alături de sufixele și prefixele derivative, desinențele și demonstrativele *cel, al* (Pușcariu 1976, p. 41–44). Chiar dacă termenul în sine de *morfem gramatical* nu apare ca atare la Pușcariu, el se regăsește în formulări precum „rolul de **morfem** sau **instrument gramatical**” (*ibidem*, p. 114 – subl. n., D.C.), respectiv în definirea *instrumentelor gramaticale*:

„acele cuvintelele (particule) fără sens autonom și absolut, care împlinesc anumite funcțiuni gramaticale sau stabilesc anumite raporturi între părțile propozițiunii” (*ibidem*, p. 42).

Dinspre aceste definiții, fie și indirecte, nu distingem diferențele semnificative implicate de definirea/inventarul din GBLR a/al morfemelor gramaticale:

„purtaătoare de semnificație gramaticală, morfeme care includ *desinențele, articolul definit legat și sufixele gramaticale*” (GBLR, p. 11).

1.2. Odată statuată valoarea de morfem gramatical, mai reținem, pentru demonstrația ulterioară, câteva precizări din GBLR: inventarul de forme, foarte restrâns, cuprinde „*flectivele* enclitice legate”, constituind clasa articolului definit, și „*morfemele libere proclitice*”, constituind clasa articolului nedefinit². Pentru flective, absența sensului lexical ține de domeniul evidenței și completăm doar cu afirmația lui Pușcariu: „[...] desinența se poate confunda cu articolul [...]” Pușcariu 1976, p. 133). Nici pentru morfemele libere proclitice lucrurile nu stau altfel:

„Prima distincție trebuie făcută între morfeme libere/mobile și clitice – forme care prezintă în comun calitatea de a-și fi pierdut, în grad mai mare sau mai mic, autonomia lexicală; primele și-au pierdut-o total [...]” (GBLR, p. 11).

Rămâne de văzut, în aceste condiții, cum și prin ce articolul, ca morfem gramatical, conferă determinare grupului nominal și cărui nivel (gramatical) îi aparține aceasta.

¹ De altfel, Pușcariu conferă valoarea morfematică (de „auxiliar”) și unor *pronume reflexive* (Pușcariu 1976, p. 45), precum și lui *pe* din fața complementului direct (*ibidem*, p. 58).

² Nu detaliem aici problematică lui „lui” proclitic, în care ne raliem poziției lui Pușcariu, care îl definește ca „articol proclitic” (Pușcariu 1976, p. 161), în opoziție cu descrierea sa ca „marcă” în GBLR.

2. Articolul ca subclasă

2.1. În mod (cel puțin aparent) paradoxal, nesepararea unei clase lexico-gramaticale autonome a articolului în GBLR nu se întemeiază direct pe valoarea acestuia de morfem *gramatical*, deși se afirmă:

„Articolele nu se constituie într-o clasă lexico-gramaticală autonomă, ci reprezintă «unelte gramaticale»” (GBLR, p. 86).

Practic, acesta era în sine un argument deopotrivă suficient și obligatoriu (oricum, pentru nici un alt morfem gramatical din limba română nu sunt oferite argumente suplimentare pentru a justifica lipsa autonomiei *lexico-gramaticale*). Or, autorii precizează:

„O serie de caracteristici ale articolului definit și nedefinit pledează pentru nesepararea unei clase lexico-gramaticale autonome a articolului. *Numărul elementelor* considerate articol este foarte redus [...]. Articolele *nu funcționează decât în grupul nominal* (determină grupul nominal), pot fi libere [...] sau se pot atașa la un substantiv [...];

și, abia apoi:

„Articolele *nu au sens lexical...*, ci *au doar sens gramatical* (determină definit sau nedefinit un substantiv). Mai exact, articolul „nu modifică conținutul semantic al grupului nominal în care apare, neaducând nicio informație semantică suplimentară privitoare la obiectele desemnate prin nominalele determinate” (*ibidem*, p. 87).

2.2. Inerentă, redefinirea articolului nu se realizează, așadar, prin raportare directă la valoarea morfem, ci ca subordonare la o altă „clasă”, sintactică (!) – cea a determinanților. Pledând în mod categoric pentru recunoașterea interdependenței dintre morfologie și sintaxă, odată cu recunoașterea imposibilității de a aborda complet distinct cele două compartimente ale gramaticii, ne exprimăm, totuși, rezervele față de apartenența unui... morfem gramatical, lipsit, deci, de autonomie lexicală și de o flexiune proprie, la o „clasă” sintactică. Oricum, GBLR postulează:

„În tradiția gramaticală românească, se consideră că articolul reprezintă o parte de vorbire autonomă. În această gramatică, se consideră că articolele nu constituie o clasă lexico-gramaticală autonomă, ci se **subordonează clasei mai largi (sintactice) a determinanților**, având rolul de integrare în enunț a grupului nominal și de determinare a acestuia” (*ibidem*).

Nu vom detalia aici reținerile față de statutul ambiguu și/sau extrem de imprecis al conceptului de „clasă” și nici raportul dintre „clasă” și „categorie”, așa cum acesta (nu) reiese din paginile tratatului academic (valoarea de (sub)clasă e mereu reiterată, articolul fiind însă și categorie, de vreme ce se vorbește despre „*categorii* precum: articol și determinare, caz...”). Ne rezumăm la constatarea că articolul *aparține* unei... clase sintactice, *fiind*, în același timp, el însuși... o clasă:

„Articolul este o clasă eminentamente funcțională, cu întregul inventar de termeni gramaticalizat” (*ibidem*, p. 5).

Asupra statutului sintactic al articolului ne vom referi în discutarea relației cu „clasa” determinanților. Deocamdată subliniem, încă o dată, că infirmarea valorii de parte de vorbire a articolului se putea face direct și suficient prin recunoașterea sa ca morfem gramatical, în locul încadrării la un nivel sintactic, care complică și mai mult lucrurile sau, cel puțin, înțelegerea lor.

3. Articolul ca determinare

3.1. În mod firesc, o redefinire a articolului era, bineînțeles, necesară. Iar GBLR o face astfel:

„Articolul definit (hotărât) și nedefinit (nehotărât) sunt cuvinte fără sens lexical, care aparțin **clasei determinanților** (vezi Determinantul). Prin articol se realizează **determinarea** (definită sau nedefinită) și **integrarea enunțiativă** a grupului nominal în care apar” (*ibidem*, p. 87).

Fără a-i fi enumerate „caracteristicile generale” (așa cum se întâmplă în toate celelalte capitole ale tratatului), o definiție propriu-zisă reiese, eventual, doar din-spre cele două „funcții” amintite – *determinarea*, respectiv *integrarea enunțiativă*. Restrângem, pentru moment, observațiile noastre legate de aspectul determinării.

Pe de o parte, acest rol al articolului nu este, nici pe departe, o inovație: am menționat deja câteva din contribuțiile semnificative la recunoașterea unei atari categorii gramaticale. Ideea în sine a *determinării*, ca rol fundamental al articolului, apare și la Pușcariu, în câteva pasaje de o remarcabilă plasticitate:

„Rostul articolului în limba română nu este altul decât să prevină pe ascultător – să semnalizeze că persoana sau lucrul de care e vorba nu este un „novum”, ci un cineva sau ceva cunoscut de toată lumea ori persoana sau lucrul despre care a fost vorba în cele precedente [...]. Dacă persoanele sau lucrurile nu ne sunt cunoscute din cele precedente, articolul ne previne că imediată va urma o **determinare** [subl. n., D.C.] a lor, vom afla imediat de cine sau de ce e vorba [...] Articolul se poate asemăna cu tablele indicatoare pe care călătorul le găsește la intrare sau la ieșirea dintr-o localitate, având însemnat pe ele numele comunei, distanța de la asta până la localitatea următoare, și, când se despart mai multe drumuri, direcția pe care trebuie să apuce” (Pușcariu 1976, p. 113).

Sau, într-o reformulare foarte asemănătoare:

„Într-adevăr, rostul lingvistic al articolului nu implică așezarea lui la începutul sau sfârșitul numelui, căci, ca instrument de orientare, el se poate asemăna cu tablele care arată călătorului numele comunei și direcția sau distanța de la și până la comuna învecinată. Locul acestor inscripții orientatoare e sau la intrarea, sau la ieșirea dintr-o localitate” (*ibidem*, p. 161).

3.2. Dincolo însă de recunoașterea acestui rol al articolului, rămâne o întrebare esențială: este determinarea o categorie morfologică, semantică, sintactică sau o combinație a acestora?

3.2.1. Valoarea de morfem/instrument gramatical al articolului ar pleda pentru înțelegerea determinării drept categorie strict morfologică. Într-un același sens am înțelege și afirmația:

„Articolul este determinantul tipic, gramaticalizat, prin care se manifestă **categoria gramaticală** a determinării: prin intermediul categoriei determinării se arată gradul în care obiectul (entitatea) desemnat(ă) de grupul nominal este cunoscut(ă) vorbitorilor” (GBLR, p. 90 – subl. n., D.C.).

De altfel, un morfem gramatical reprezintă, inerent, (și) o categorie gramaticală. Pentru articole, această categorie gramaticală *ar putea fi*, la nivel morfologic, exclusiv flexiunea – și *nu* determinarea (în consens cu afirmația că ele „interesează flexiunea (morfologia), prin trăsătura articolului românesc de a se lega enclitic de substantiv și de a participa la flexiune”). Dar atunci, articolele ar putea fi pur și simplu asimilate desinențelor, cu eventuale detalieri și delimitări la alte niveluri ale limbii. Dacă însă această categorie gramaticală *este* (și) determinarea, atunci ea ar fi trebuit inclusă și descrisă ca atare la substantiv, ceea ce nu se întâmplă.

3.2.2. Pe de altă parte, în GBLR se precizează, de data aceasta referitor la determinanți, că aceștia au un „rol sintactico-pragmatic de integratori enunțiativi” și unul „**sintactico-semantic** de individualizare/determinare a clasei de enități desemnate prin substantivul-centru” (*ibidem*, p. 139). Determinarea, așadar, s-ar manifesta la nivel sintactico-semantic, iar nu morfologic.

În același context, regăsim și o altă afirmație:

„Articolul este un element gramatical multifuncțional: *pe lângă* principalele sale roluri, de integrare enunțiativă și de determinare a substantivului, articolul are *și* o serie de **valori semantice, morfologice și morfolexicale**, care îi conferă un caracter eterogen” (*ibidem*, p. 92 – subl. n., D.C.).

O posibilă precizare regăsim și în GALR:

„Statutului de expresie gramaticală a categoriei determinării îi corespunde caracterul abstract („neutru”), neasociat cu nicio altă informație „contingentă”, al semnificației articolului” (GALR, vol. I, p. 54).

Referitor la o astfel de componentă semantică și/sau rol semantic, cel puțin câteva aspecte sunt discutabile: mai întâi, cum și prin ce poate articolul să aibă un rol semantic, de vreme ce este „lipsit de sens lexical” și, mai mult, „nu modifică” în niciun fel

„conținutul semantic al grupului nominal în care apare, neaducând nicio informație semantică suplimentară privitoare la obiectele desemnate prin nominalele determinate” (GBLR, p. 87).

În al doilea rând, este informația triadei *determinat definit/determinat indefinit/nedeterminat* una semantică și, dacă da, se mai poate afirma că articolul „nu afectează” semantic grupul nominal împreună cu care apare, dar, în calitatea sa de determinant, îi conferă acestuia o informație sintactico-semantică?

De altfel, dacă determinarea poate fi înțeleasă ca individualizare (referențializare, „citire entitate”, așa cum reiese explicit din textul tratatului, ea nici nu este întotdeauna inerentă și opozițiile de determinare nici nu se realizează întotdeauna, căci „pe de altă parte, **prin intermediul articolului** (atât definit, cât și nedefinit) **se poate obține opusul determinării** (individualizării) [...]”, iar rolul articolului „în cazul interpretării generice a substantivului este *numai* de integrator enunțiativ” (*ibidem*, p. 92).

În al treilea rând, dacă această valoare semantică nu are legătură cu determinarea, dat fiind și acel „pe lângă...” din definirea rolurilor articolului, ne întrebăm ce alte valori semantice poate avea un morfem gramatical (altele, deci, decât, eventual, determinarea) și cum se manifestă acestea?

Astfel de aspecte rămân, cel puțin în ceea ce ne privește, relativ greu de clarificat. Ele privesc pe de o parte nivelul la care se definește *determinarea* – din moment ce, aparent cel puțin, trăsăturile [-lexical] și [-semantic] ar demonstra că este o categorie strict morfologică, iar definirea din GBLR de la care am pornit o diferențiază de nivelul semantic, de cel morfologic și cel morfolexical, deopotrivă. Pe de altă parte, rolul(sintactico-)semantic al articolului e și el dificil de explicat, nu doar ca încărcătura de sens, ci și, mai ales, între raport cu contradicția dintre neafectarea semantică a GN și rolul... semantic în cadrul acestuia. Practic, în imposibilitatea unei circumscrieri exacte a componentei și a rolului semantic al articolului, se relativizează și postulatul definirii sale „sintactico-semantice”.

4. Articolul ca determinant

4.1. Greu de circumscris exact la nivel morfologic (unde „interesează” ca flexiune) și/sau semantic, determinarea „privește *sintaxa* grupului nominal, grup care include un component sintactico-funcțional distinct Det(erminant)” (*ibidem*, p. 2). Apartenența articolului la o clasă sintactică a determinanților este postulatată în chiar definiția acestuia și este detaliată în „funcția sintactică internă” specifică grupului nominal cu centru substantiv (*ibidem*, p. 364). Este aceeași funcție sintactică despre care se arată că se realizează

„fie printr-un *flectiv* (articolul legat), fie printr-un *morfem liber* (articolul proclitic), fie *lexical*, prin cuvinte cu autonomie lexicală (adjectivele demonstrative)” (*ibidem*, p. 5).

Tratatul academic consacră, astfel, drept clase de substituție ale uneia și aceleiași funcții atât lexeme, cât și... morfeme gramaticale³, ceea ce, oricât de modernă ar fi interpretarea, frizează, din punctul nostru de vedere, absurdul; altfel, am putea recunoaște și autonomia sintactică a desinențelor, a sufixelor gramaticale și chiar a morfemelor libere/mobile de la conjunctiv, supin etc.? Singurul argument, eventual, invocabil, ar consta tot în capacitatea articolului de a conferi grupului nominal

³ Mai există în GBLR un singur caz similar, și anume morfemele gradelor de comparație, considerate circumstanțiale.

determinare (semantică?); nu reluăm observațiile deja făcute, ci adăugăm doar că, dacă, pe de o parte, nu există o relație biunivocă necesară între prezența articolului și determinarea nominalului, pe de altă parte,

„valoarea *determinat* se poate obține și prin alte mijloace: pluralul substantivelor în poziții de complement funcționează ca o determinare nedefinită [...]. De asemenea, construirea cu *pe* a complementului direct este o formă de determinare definită [...]” (GBLR, p. 373).

Or, în atari condiții, pluralul și prepoziția/morfemul⁴ *pe* al complementului direct sunt, la rândul lor, susceptibile de autonomie sintactică, cu atât mai mult cu cât se afirmă că acestea sunt „mijloace sintactice de determinare definită” (GBLR, p. 373)?

4.2. Adăugăm, drept contraargumente, doar câteva din interpretările și principiile enunțate chiar în același tratat academic: „*Spre deosebire de morfele libere* însă, cliticile pot ocupa o poziție și o funcție sintactică proprie [...]”; așadar, articolul nehotărât, ca morfem liber proclitic, poate sau nu poate ocupa o poziție sintactică? De asemenea, „*lui* din *lui Andrei* nu are autonomie sintactică, fiind o marcă flexionară [...]” (*ibidem*, p. 21); o discuție detaliată despre „marca proclitică *lui*” merită o abordare exhaustivă într-un studiu distinct. Ne limităm la două observații: conceptul de „marcă” este unul complet nedefinit/necircumscribit, dar și inconsecvent utilizat în GBLR (uneori, statutul de marcă exclude o încadrare lexico-gramaticală, alteori dublează calitatea morfologică a unor cuvine); în contextul de față, nu credem că se pot aborda distinct, nici morfologic, nici sintactic, segmentele din *fratelui meu*, respectiv *lui frate-meu*. Nu în ultimul rând, în GBLR se afirmă explicit:

„În lucrarea de față, în conformitate cu tradiția gramaticală, considerăm că sintaxa pornește de la nivelul cuvântului, ea examinând combinații de cuvinte, și **nu combinații de morfeme.**” (*ibidem*, p. 16);

„combinația” articol-morfem + radical-morfem nu ar trebui, așadar, să vizeze aspecte sintactice.

4.3. În locul oricăror alte comentarii, reamintim doar un pasaj din Sextil Pușcariu, care, recitit, ar fi reușit, poate, să fie de folos mult mai recentelor și modernelor abordări:

„Tot așa cum genul nu reprezintă o categorie lingvistică, ci numai un capitol din gramatică, „articolul” nu are un echivalent în imaginația noastră lingvistică și, deci, atunci când această inovație s-a produs în limba română, n-a fost nevoie să se creeze pentru ea și o particulă întrebătoare” (Pușcariu 1976, p. 132).

5. Concluzii

Studiul de față a încercat să semnaleze, doar, câteva din elementele referitoare la articol mai puțin clarificate în recentele tratate academice: pe de o parte, faptul

⁴ Ne menținem convingerea că *pe* din structura complementului direct este un morfem, așa cum demonstrează D. D. Drașoveanu. De altfel, GALR și GBLR, deși îl încadrează drept prepoziție, nu îl analizează drept centru de grup prepozițional (GPrep).

că, inclusiv prin raportare la Pușcariu, calitatea de morfem și, implicit, nerecunoașterea sa drept clasă lexico-gramaticală nu reprezintă o inovație. Mai mult, definirea articolului este deficitară și nu arareori contradictorie, iar analiza sa ca semnificativ la mai multe niveluri ale limbii nu poate justifica lipsa argumentelor coerente. Pe de altă parte, vehicularea unor concepte, cum ar fi *determinare* sau *marcă*, a căror accepțiune nu este clar circumscrisă, este improprie nu doar la nivel teoretic, ci și cu consecințe riscante la nivelul analizei.

Nu în ultimul rând, apartenența articolului la clasa *funcțională* a determinanților, deci autonomia⁵ sa funcțional-sintactică este doar afirmată (în GBLR se „pledează” în favoarea acestei interpretări – p. 5, de exemplu), dar nu și demonstrată, deși statutul de morfem gramatical ar fi impus câteva precizări absolut necesare. Or, nu credem că reprezintă un argument o afirmație de genul:

„Deși formează o unitate morfologică cu substantivul pe care îl determină (sau cu adjectivul care preia formal articolul definit), articolul, fiind un element „dependent”/ neautonom din punct de vedere flexionar și fonologic, are autonomie sintactică *pentru că* îndeplinește funcția sintactică de determinant al grupului nominal” (GBLR, p. 364).

(Oricum, „sintactic” este în sine un concept care este redefinit – implicit, dar nu explicit – în tratat, de vreme ce se fac precizări de genul „statut *sintactic* (!) de pronume”⁶.) Ne menținem, așadar, opinia că un morfem gramatical, în cazul de față articolul, nu poate ocupa poziții sintactice.

Raportat, așadar, la abordarea articolului în noile gramatici românești, credem în nevoia unor clarificări/delimitări conceptuale mai riguroase și a unei consecvențe în utilizarea lor. Cel puțin la fel de importantă ar fi fost și reînnoirea, fie și dinspre deliberata modernitate, la tradiția gramaticală românească, în complexitatea abordărilor sale: oricât de actuale ar fi anumite curente în cercetarea actuală, în gramatica limbii române s-au demonstrat aspecte ce nu trebuie reinventate, nici măcar dinspre generativism; iar preluarea unor concepte și abordări dinspre morfosintaxa altor limbi nu se poate face decât așa cum a făcut-o Pușcariu:

„Ținând seama de ceea ce e general lingvistic, am căutat să scot totdeauna în relief **specificul** românesc, să arăt mai ales ceea ce caracteristic în sistemul fonetic, morfologic și sintactic al limbii noastre” (Pușcariu 1976, p. 11).

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

- Coja 1983 = Ion Coja, *Preliminarii la gramatica rațională a limbii române*, vol. I. *Gramatica articolului*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983.
Diaconescu 1970 = Paula Diaconescu, *Structură și evoluție în morfologia substantivului românesc*, București, Editura Academiei R.S.R., 1970.

⁵ La unele semiadverbe, de exemplu, dependența de un suport sintactic (topica fixă și imposibilitatea de a forma grup sintactic) și fonetic – una similară dependenței articolului de substantiv, duce la pierderea autonomiei (GBLR, p. 303).

⁶ *Ibidem*, p. 370.

- Draşoveanu 1997 = D. D. Draşoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj, Editura Clusium, 1997.
- GALR = *Gramatica limbii române*, I. Cuvântul, II. Enunțul, București, Editura Academiei Române, 2005.
- GBLR = *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Enciclopedic Gold, 2010.
- GLR = *Gramatica limbii române*, vol. I–II. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Tiraj nou, București, 1966.
- Guțu Romalo 1968 = Valeria Guțu Romalo, *Morfologie structurală a limbii române (substantiv, adjectiv, verb)*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.
- Lyons 1999 = C. Lyons, *Definiteness*, Cambridge, Cambridge University Press, 1999.
- Manoliu Manea 1977 = Maria Manoliu Manea, *Elemente de sintaxă comparată romanică. Tipologie și istorie*, București, Editura Universității din București, 1977.
- Pană Dindelegan 1992 = Gabriela Pană Dindelegan, *Teorie și analiză gramaticală*, București, Editura Coresi, 1992.
- Puşcariu 1976 = Sextil Puşcariu, *Limba română*, vol. I. *Privire generală*, București, Editura Minerva, 1976.

THE ARTICLE – FROM MORPHEME TO DETERMINER

(Abstract)

The recent Romanian grammars – *Gramatica Limbii Române (GALR)* and *Gramatica de bază a limbii române (GBLR)* – redefine the article, both as a morpheme and a Det(erminer). The major issues derived from such an approach concern, on one hand, the really innovative character of the analysis, and, on the other hand, their suitability to the specific of the Romanian language. As a preliminary conclusion, we observe that some concepts need to be clarified and used in a more coherent and constant way. The main problem is, nevertheless, the acceptance of the syntactic function of a grammatical morpheme.

Cuvinte-cheie: articol, morfem, determinare, determinant, morfosintaxă.

Keywords: article, morpheme, determine, Determiner, morphosyntax.

Universitatea Babeş-Bolyai
 Facultatea de Litere
 Cluj-Napoca, str. Horea, 31
 daianacuibus@yahoo.com